

**Recerca, Formació i Tecnologies de l'Aprenentatge i
el Coneixement (TAC)**

Codi: 43224

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
4313815 Recerca en Educació	OT	0	2

La metodologia docent i l'avaluació proposades a la guia poden experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

Professor/a de contacte

Nom: María Alejandra Bosco Paniagua

Correu electrònic: Alejandra.Bosco@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: espanyol (spa)

Equip docent

Oscar Mas Torelló

Prerequisits

No hi ha prerequisits

Objectius

Aquest mòdul pretén introduir l'alumne a la recerca en l'àmbit de la formació i les tecnologies de l'aprenentatge i el coneixement (TAC):

- Reflexionar al voltant dels conceptes de tecnologia educativa i tecnologies de la informació i la comunicació al servei de l'aprenentatge i el coneixement i el seu impacte educatiu.
- Oferir una visió dels diferents enfocaments de recerca relacionats amb les tecnologies de l'aprenentatge i el coneixement.
- Analitzar i dissenyar projectes de recerca que abordin problemàtiques relacionades amb l'ús de les TAC en diferents contextos educatius.

Competències

- Analitzar dades d'acord amb la seva natura i elaborar resultats d'acords amb els propòsits de la recerca.
- Comunicar els resultats de la recerca, el coneixement adquirit i les implicacions per a la pràctica, i adequar-ne el registre al públic i als protocols formals.
- Desenvolupar valors professionals que incloguin ètica pròpia de la recerca en educació, en particular el respecte a la diversitat d'opinions i de manera de ser i de fer.
- Incorporar les TIC en el procés d'investigació, la cerca i la gestió de la informació, l'anàlisi de dades i la difusió i la comunicació de resultats.
- Planificar recerques d'acord amb problemes relacionats amb la pràctica, tenint en compte els avenços teòrics en el camp de coneixement.
- Proposar projectes d'innovació curricular a partir dels resultats de recerca.

- Que els estudiants siguin capaços d'integrar coneixements i enfrontar-se a la complexitat de formular judicis a partir d'una informació que, tot i ser incompleta o limitada, inclogui reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l'aplicació dels seus coneixements i judicis.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements adquirits i la seva capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb la seva àrea d'estudi.
- Que els estudiants sàpiguen comunicar les seves conclusions, així com els coneixements i les raons últimes que les fonamenten, a públics especialitzats i no especialitzats d'una manera clara i sense ambigüitats.
- Que els estudiants tinguin les habilitats d'aprenentatge que els permetin continuar estudiant, en gran manera, amb treball autònom a autodirigit.
- Recollir dades per a la recerca en coherència amb l'opció metodològica triada.
- Reconèixer i relacionar els aspectes teòrics, empírics i socials del domini específic de recerca.
- Tenir coneixements que aportin la base o l'oportunitat de ser originals en el desenvolupament o l'aplicació d'idees, sovint en un context de recerca.
- Treballar en equip i amb equips del mateix àmbit o interdisciplinaris.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar els marcs teòrics de referència per establir aquells que orienten la recerca comunitat educativa i les xarxes socials i els nous rols dels actors en entorns TAC.
2. Avaluar projectes d'innovació curricular.
3. Cercar i analitzar referents teòrics relacionats amb els rols i les competències dels actors en entorns TAC.
4. Conèixer els aspectes rellevants dels contextos propis de les investigacions en l'àmbit de la formació i les tecnologies de l'aprenentatge i el coneixement i analitzar-los com a objectes d'investigació.
5. Desenvolupar projectes d'innovació curricular.
6. Desenvolupar valors professionals que incloguin ètica pròpia de la recerca en educació, en particular el respecte a la diversitat d'opinions i de manera de ser i de fer.
7. Determinar la informació i / o els subjectes implicats en un estudi en l'àmbit del desenvolupament professional en les organitzacions.
8. Dissenyar projectes d'innovació curricular com a solució a problemes educatius.
9. Elaborar conclusions tenint com a referència els objectius i qüestions de la recerca i els referents teòrics.
10. Identificar problemes en la pràctica relacionats amb línies de recerca en tecnologies de l'aprenentatge i del coneixement.
11. Identificar problemàtiques educatives relacionades amb la formació i les tecnologies de l'aprenentatge i el coneixement i avaluar quines aproximacions metodològiques permeten donar-los resposta.
12. Identificar referents teòrics i línies d'investigació en TAC vinculades a la formació.
13. Incorporar les TIC en el procés d'investigació, la recerca i la gestió de la informació, l'anàlisi de dades i la difusió i comunicació de resultats.
14. Jutjar la rellevància i pertinència teòrica i social d'una problemàtica d'investigació tenint en compte les tecnologies de l'aprenentatge i del coneixement: fonaments, rols i utilitats.
15. Negociar amb les persones i / o institucions la recollida d'informació (permisos, protocols, cronograma).
16. Que els estudiants siguin capaços d'integrar coneixements i enfrontar-se a la complexitat de formular judicis a partir d'una informació que, tot i ser incompleta o limitada, inclogui reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l'aplicació dels seus coneixements i judicis.
17. Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements adquirits i la seva capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb la seva àrea d'estudi.
18. Que els estudiants sàpiguen comunicar les seves conclusions, així com els coneixements i les raons últimes que les fonamenten, a públics especialitzats i no especialitzats d'una manera clara i sense ambigüitats.
19. Que els estudiants tinguin les habilitats d'aprenentatge que els permetin continuar estudiant, en gran manera, amb treball autònom a autodirigit.
20. Redactar documents científics de síntesi per a ser presentats a diferents audiències.
21. Relacionar resultats en base a la seva procedència (fonts i / o instruments).

22. Tenir coneixements que aportin la base o l'oportunitat de ser originals en el desenvolupament o l'aplicació d'idees, sovint en un context de recerca.
23. Treballar en equip i amb equips del mateix àmbit o interdisciplinaris.

Continguts

1. Les Tecnologies de la informació i la comunicació com Tecnologies de l'aprenentatge i el coneixement: diferents accepcions segons la visió de Tecnologia Educativa. De la visió tecnològica a la crítica. Implicacions per a la investigació.
2. Línies d'investigació en TAC vinculades a la formació
 - 2.1. Implicacions organitzatives de les TIC.
 - 2.2. Estratègies metodològiques i TAC. Competències pedagògiques i la competència digital docent.
3. Polítiques i pràctiques en la integració de les TIC en l'educació. Els recursos digitals com interactius, hipertextuals i multimèdia. El llibre de text digital: polítiques i pràctiques.
4. Els entorns virtuals d'ensenyament i aprenentatge en les modalitats de formació presencial, semipresencial i a distància. Dimensions tecnològiques i pedagògiques. Rols i competències dels actors en entorns virtuals.
5. La web social com a font d'aprenentatge en diferents entorns: informals, professionals. Col·laboració i participació. Les comunitats virtuals d'interès, d'aprenentatge i de pràctica professional.

Metodologia

L'activitat formativa es desenvoluparà a partir de les dinàmiques següents:

- Classes magistrals/expositives per part del professor
- Lectura d'articles i fons documentals
- Anàlisi i discussió col·lectiva d'articles i fons documentals
- Pràctiques d'aula: resolució de problemes / casos / exercicis i recensió d' investigacions
- Presentació / exposició oral de treballs.
- Tutories

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Debats sobre lectures-exposicions/ Tallers-exercicis aula/Presentació de treballs	20	0,8	
Explicacions magistrals	16	0,64	
Tipus: Supervisades			
Activitats en línia	12	0,48	
Elaboració del treball de curs/memòria	12	0,48	
Tutories	12	0,48	
Tipus: Autònomes			

Fa referència a totes les activitats relacionades amb l'estudi personal, lectures, anàlisi de casos, realització d'exercicis, recerca d'informació, elaboració de portafolis....

66 2,64

Avaluació

Assistència i participació en les sessions	10%
Activitats durant el desenvolupament del mòdul	30%
Memòria / treball individual de mòdul	60%

L'avaluació del mòdul es realitzarà mitjançant les activitats que s'assenyalen.

La nota final serà el promig ponderat de les activitats previstes. Per poder aplicar aquest criteri serà necessari obtenir com a mínim un 5 a totes les activitats, les realitzades durant el desenvolupament del mòdul i a la memòria/treball final del mòdul.

L'assistència a classe és obligatòria. Per poder obtenir una avaluació final positiva l'estudiant haurà d'haver assistit a un mínim d'un 80% de les classes.

La metodologia docent i l'avaluació proposades poden experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

El procediment de revisió de les proves es realitzarà de forma individual.

La còpia i el plagi són robatoris intel·lectuals i, per tant, constitueixen un delicte que serà sancionat amb un zero en tot el bloc on es situï el treball. En el cas de còpia entre dos alumnes, si no es pot saber qui ha copiat de qui, s'aplicarà la sanció a tots dos alumnes. Volem recordar que es considera "còpia" un treball que reproduceix tot o gran part del treball d'un/a altre/a company/a. "Plagi" és el fet de presentar tot o part d'un text d'un autor com a propi, és a dir, sense citar-ne les fonts, sigui publicat en paper o en format digital a Internet (veure documentació de la UAB sobre el plagi a: http://wuster.uab.es/web_argumenta_obert/unit_20/sot_2_01.html).

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Memòria / Treball individual del mòdul	60%	6	0,24	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23
Resolució d'activitats /Anàlisi i discussió d'articles	30%	6	0,24	1, 2, 3, 4, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23

Bibliografia

Bibliografia bàsica

ALONSO, C.; CASABLANCAS, S.; DOMINGO, L; GUITERT, M.; MOLTÓ, O.; SÁNCHEZ VALERO, J.A.; y SANCHO GIL, J. (2010) De las propuestas de la administración a las prácticas de aula. *Revista de Educación*, 352, pp.53-76 [\[En línea\]](#)

- ALONSO, C.; BOSCO, A.; CORTI, F. y RIVERA, P. (2014) Prácticas de enseñanza mediadas por entornos 1 x1: Un estudio de casos en la educación obligatoria de Cataluña, *Profesorado. Revista de currículum y formación del profesorado*, Vol. 18, 3, pp. 99-118. [[En línea](#)]
- ANICHINI, A., PARIGI, L. Y CHIPA, S. (2017) Between tradition and innovation: the use of textbooks and didactic digital contents in classrooms, *Revista Latinoamericana de Tecnología Educativa*, 16(2), pp. 97-110. [[En línea](#)]
- APARICI, R. y SILVA, M. (2012) Pedagogía de la interactividad, *Comunicar*, 38, XIX, 51-58. [[En línea](#)] [Consulta 15/7/2013]
- AREA, M. (2007). Las tecnologías de la información y comunicación en el sistema escolar. Una revisión de las líneas de investigación. *Relieve: Revista Electrónica de Investigación y Evaluación Educativa*, vol 11, nº1 [[En línea](#)] [Consulta 27-09-09]
- BOSCO, A. (2008) De la supuesta relación entre tecnología e innovación educativa, *REIRE Revista d'Innovació i Recerca en educació*, nº 1, noviembre de 2008, pp.11-22. [[En línea](#)] [Consulta 27-09-10]
- BOSCO, A. y RODRÍGUEZ, D. (2008) Docencia virtual y aprendizaje autónomo: algunas contribuciones al Espacio Europeo de Educación Superior, *Revista Iberoamericana de Educación a Distancia* (RIED), Vol. 11 (1), pp. 157-182. [[En línea](#)] [Consulta 11-06-12]
- BOSCO, A. y RODRÍGUEZ, D. (2011) Virtual university teaching: contributions to innovation in higher education. The case of Online Geography at the Universitat Autònoma de Barcelona, *Innovation in Education & Teaching International*. Volume 48, Number 1, February 2011 , pp. 13-23(11) [[En línea](#)] [Consulta 15/11/2011]
- CAPELL, N.; TEJADA, J. Y BOSCO, A. (2017) Los videojuegos como medio de aprendizaje: un estudio de caso en matemáticas en Educación Primaria. *Pixel-Bit*, 52, 133-150. [[En línea](#)]
- DE PABLOS, J. (2009) Historia de la Tecnología Educativa. En DE PABLOS, J. (Coord.) *Tecnología Educativa. La formación del profesorado en la era de Internet*. Málaga: Ediciones Aljibe. pp. 95-115.
- FISHER, G. (2014) Beyond Hype and Underestimation: Identifying Research Challenges for the Future of MOOCs. *Distance Education Journal* (Commentary for a Special Issue "MOOCs: Emerging Research"), 35(2), pp. 149-158. [[En línea](#)]
- GEWERC, A., MONTERO, L. y LAMA, M. (2014) Colaboración y redes sociales en la enseñanza universitaria. *Comunicar*, 42, XXI, pp. 55-63. [[En línea](#)]
- LÓPEZ HERNÁNDEZ, A. (2007) Libros de texto y profesionalidad docente, *Revista de la Asociación de Inspectores de Educación de España*, nº6 [[En línea](#)] [Consulta 11/6/2012]
- MARIN, V., NEGRE, F. y PÉREZ, A. (2014) Entornos y redes personales de aprendizaje (PLE-PLN) para el aprendizaje colaborativo, *Comunicar*, 42, XXI, 35-43. [[En línea](#)]
- MARTIN MONJE, E.; BÁRCENA, E. y READ, T. (2014) La interacción entre compañeros y el feedback lingüístico en los COMA de lenguas extranjeras. *Profesorado. Revista de currículum y formación del profesorado*. Vol 18, 1, pp. 167-183. [[En línea](#)]
- MAS, O. y POZOS, K.V. (2012) Las competencias pedagógicas y digitales del docente universitario. Un elemento nuclear en la calidad docente institucional. *Revista del Congrés Internacional de Docència Universitària i Innovació*, 1, pp.1-21. [[En línea](#)]
- MENESES, J., FÀBREGUES, S., JACOVKIS, J., & RODRÍGUEZ-GÓMEZ, D. (2014). La introducción de las TIC en el sistema educativo español (2000-2010): un análisis comparado de las políticas autonómicas desde una perspectiva multinivel. *Estudios sobre Educación*, 27, 63-90.

MINELLI-DE-OLIVEIRA, J., CAMACHO-I MARTÍ, M. y GISBERT-CERVERA, M. (2014) Explorando la percepción de estudiantes y profesor sobre el libro de texto electrónico en Educación Primaria. *Comunicar*, 42, 87-95. [\[En línea\]](#)

RUIZ, C.; MAS, O. Y TEJADA, J. (2008). El uso de un entorno virtual en la enseñanza superior: una experiencia en los estudios de pedagogía de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) y la Universitat Rovira i Virgili (URV). *Revista Iberoamericana de educación*, 46/3, 1-14.

RUIZ, C.; MAS, O. Y TEJADA, J. (2008). Estratègies didàctiques a l'ensenyament universitari. Experimentació de crèdits ECTS en els estudis de Pedagogia i Psicopedagogia. *Temps d'Educació*, 34, 183-202.

SANCHO GIL, J.M. & SÁNCHEZ VALERO, J.A. (2012) Teaching and learning in the virtual campus: The case of the University of Barcelona. *Educational Research and Reviews*, Vol. 7(18), pp. 384-392. [\[En línea\]](#)

SELWYN, N. y GOUSETI, A. (2009) School and web 2.0.: a critical perspective, *Educatio Siglo XXI*, nº 27.2-2009, 147-165. [\[En línea\]](#)

VALVERDE, J. (2014) MOOCs: una visión crítica desde las ciencias de la educación. *Profesorado. Revista de currículum y formación del profesorado*, Vol. 18,1. pp. 93-111. [\[En línea\]](#)

VANDERLINDE, R., AESAERT, K., & VAN BRAAK, J. (2014). Institutionalised ICT use in primary education: A multilevel analysis. *Computers & Education*, 72, 1-10.

Bibliografia complementària

AREA, M. y PESSOA, T. (2012) De lo sólido a lo líquido: las nuevas alfabetizaciones ante los cambios culturales de la web 2.0., *Comunicar*, 38, XIX, pp.13-20. [\[En línea\]](#) [Consulta 15/7/2013]

AREA, M. (2004) Máquinas que enseñan. Una revisión de los métodos de enseñanza-aprendizaje con ordenadores. *Bordón*, 56 (3 y 4), pp. 483-491.

BOSCO, A. (2003) Nuevas Tecnologías y enseñanza: un estudio basado en el enfoque sociocultural, *Fuentes*, 4, pp.84-100 [\[En línea\]](#)

BOSCO, A. (2004) Los medios de enseñanza en la educación escolar: de la necesidad de un nuevo entorno para aprender y enseñar. *Quaderns digitals*, nº 36, [\[En línea\]](#) [Consulta 27-09-10]

BOSCO, A.; LARRAIN, V.; SANCHO GIL, J. y HERNÁNDEZ, F. (2007) School +: un proyecto europeo para repensar la enseñanza secundaria, *Revista de Educación* (Madrid), 347, pp. 157-180 [\[En línea\]](#) [Consulta 9/10/2008]

BOSCO, A. (2008) Las Tecnologías de la Información y la Comunicación en la Formación del Profesorado: lineamientos, actualidad y prospectiva, *Razón y Palabra*, nº 63, [\[En línea\]](#)

BOSCO, A. (2013) Las TIC y la educación escolar: tiempo y espacio como obstáculos o aliados de la innovación, *Investigación en la escuela*, 79, pp. 43-52.

BUCKINGHAM, D. (2004): Connecting the family? "Edutainment" Web sites and learning at home. *Education, Communication & Information*. Vol. 4, nº 2/3. July/Nov. 2004. Pp. 271-291.

BURBULES, N. y CALLISTER, T. (2001) *Riesgos y promesas de las nuevas tecnologías de la información y la comunicación*. Buenos Aires: Granica.

DE PABLOS PONS, J. (2009) *La formación del profesorado en la era de Internet*. Málaga: Ediciones Aljibe.

DE PABLOS PONS, J. (2010) *Políticas educativas y buenas prácticas con TIC*. Barcelona: Editorial Graó.

DEZUANNI, M. y MONROY-HERNÁNDEZ, A. (2012) "Prosumidores interculturales": creación de medios digitales globales entre jóvenes, *Comunicar*, nº 38 XIX, pp.59-66. [\[En línea\]](#) [Consulta 15/7/2013]

- COBO ROMANÍ, C. y PARDO KUKLINSKI, H. (2009) *Planeta web 2.0. Inteligencia colectiva o medios "fast food"*. E-book de acceso gratuito [[En línea](#)] [Consulta 27-09-10]
- DE PABLOS, J. (2001) Los estudios culturales y la comunicación. Algunas herramientas conceptuales para interpretar la mediación tecnológica. En AREA, M. (Coord.) *Educación en la sociedad de la información*. Bilbao: Desclée de Brouwer. Pp. 145-178.
- FERNÁNDEZ REIRIS, A. (2005) *La importancia de llamarse libro de texto. Hegemonía y control del currículum en el aula*. Madrid: Miño y Dávila Editores.
- GEWERC BARUJEL, A. (2009) *Políticas, prácticas e investigación en tecnología educativa*. Barcelona: Ediciones Octaedro.
- GARRISON, D. y ANDERSON, T. (2005) *El e-learning en el siglo XXI*. Barcelona: Octaedro.
- KOTILAINEN, S. (2009) Participación cívica y producción mediática de los jóvenes: "Voz de la juventud", *Comunicar*, nº 32, XVI, pp. 181-192. [[En línea](#)] [Consulta 11/6/2012]
- LANKSHEAR, C. y KNOBEL, M. (2008) *Nuevos alfabetismos. Su práctica cotidiana y el aprendizaje en el aula*. Madrid: Morata.
- LITWIN, E. (2005): La tecnología Educativa en el debate didáctico contemporáneo. En LITWIN, E. (Comp.) (2005) *Tecnologías educativas en tiempos de Internet*. Pp.13-34.
- MARCELO GARCÍA, C. y PERERA RODRÍGUEZ, V. H. (2004) Aprender con otros en la red. El análisis de los foros de debate como espacio de comunicación asincrónica. *Bordón*, 56 (3 y 4) pp. 533-558.
- RAYÓN, L. (2008, julio) Los edublogs como entornos de experiencia para una alfabetización multimodal. Reflexiones desde la investigación etnográfica en los entornos escolares. Ponencia *XIII Congreso Internacional en Tecnologías para la Educación y el Conocimiento: la Web 2.0.*, 3, 4 y 5 de julio de 2008.
- SANCHO, J. (2006) Formar lectores y autores en un mundo visual. *Cuadernos de Pedagogía*, nº 363, pp. 52-57.
- SANCHO, J. M. (2008) De TICaTAC, el difícil tránsito de una vocal. *Investigación en la escuela*, 64, 19-30. [[En línea](#)] [Consulta 15/7/2013]
- SANCHO GIL, J. y ALONSO CANO, C. (2012) *La fugacidad de las políticas, la inercia de las prácticas*. Barcelona: Octaedro.
- SANGRÀ, A. y SANMAMED, M. (2004) *La transformación de las universidades a través de las TIC: discursos y prácticas*. Barcelona: Editorial UOC.